

תקציר הצעת מחקר: "מעורבותם של אוכלוסיית הלא-יהודים בתאונות דרכים בישראל: מאפיינים וגורמים"

צוות החוקרים: פרופ' דוד מהלאל, פרופ' ענת רפאלי, ד"ר רוני פקטור ופרופ' אילה כהן

מוסד: טכניון

מחקרים שנערכו בשנים האחרונות בקרב אוכלוסיית הלא-יהודים בישראל העלו כי מעורבותם של הנהגים והולכי רגל ממגזר זה גבוהה יחסית לגודלם באוכלוסייה. בשנת 2001 נהגים לא-יהודים היוו כ- 12% מכלל המורשים לנהוג, בעוד שהם היוו כ- 26% מכלל המעורבים בתאונות קשות וקטלניות (גיטלמן ואחרים, 2003). עוד נמצא כי הסתברותם של הנהגים הלא-יהודים (מוסלמים-1.98%, דרוזים ואחרים- 1.80%, נוצרים- 1.11%) להיות מעורבים בתאונות קטלניות וקשות בתוך תשע שנים גבוהה יותר מאשר ההסתברות של הנהגים היהודים (0.75% (פקטור, מהלאל ויאיר, 2008). כמו כן נמצאו, הבדלים ניכרים בין סגנונות הנהיגה של נהגים משני המגזרים. נראה כי בקרב הנהגים הלא-יהודים קיים הבדל משמעותי בהתנהגות בתוך היישוב ומחוץ ליישוב, כאשר בתוך היישוב הם נוהגים לא לציית לחוקי התנועה (בראון-אפל ואחרים, 2007; טאובמן – בן-ארי, 2008). נדמה כי ממצא זה אינו תואם את הממצאים הסטטיסטיים במחקר של גיטלמן ואחרים (2003).

למרות מחקרים מקיפים אלו, נדמה כי קיימות עדיין מספר סוגיות מהותיות שלא נחקרו או שדורשות העמקה נוספת. למחקר ארבע מטרות עיקריות: 1. לבחון את הידע הקיים ברחבי העולם לגבי מעורבותם של קבוצות מיעוט בתאונות דרכים ואת הסיבות החברתיות-תרבותיות לכך. 2. לפלח את המאפיינים הדמוגרפיים, החברתיים והכלכליים של המעורבים בתאונות דרכים בקרב אוכלוסיית הלא-יהודים ולהשוותם למאפיינים של אוכלוסיית היהודים בישראל. 3. לחקור לעומק את הגורמים הקשורים למעורבותם של אוכלוסיית הלא-יהודים בתאונות הדרכים. תוך בחינת הקשר בין רמת אי-הציות לחוק לבין רמת ההזדהות עם המדינה ובין רמת אי-ציות לחוקי התנועה ואי-ציות לחוק בכלל. 4. בהתאם לממצאי המחקר יעשה ניסיון להציע שיטות התערבות להפחתת תאונות הדרכים במגזר הלא-יהודי.

המחקר הנוכחי, ישתמש בשיטות מחקר איכותניות וכמותניות בכדי להוסיף לידע הנצבר בתחום מעורבות בתאונות דרכים בקרב המגזר הלא-יהודי בישראל, מתוך נקודת מבט חברתית תרבותית. המחקר כולל שני שלבים עיקריים. השלב הראשון יתבסס על ניתוחים כמותיים-סטטיסטיים של קובץ נתונים מאוחד, אשר פותח על ידי פקטור, מהלאל ויאיר (2008), המשלב את תאונות הדרכים משנת 1983-2007, עם נתונים של שני מפקדי אוכלוסין. ניתוח בסיס הנתונים, באמצעות שיטות סטטיסטיות שונות, יאפשר להשוות בין נהגים מהמגזר הלא-יהודי והיהודי בסדרה של מאפיינים דמוגרפיים, חברתיים וכלכליים. בעזרת שיטה שפותחה על ידי פקטור ואחרים (2008)

הרשות הלאומית
לבטיחות בדרכים

מדען ראשי

ניתן יהיה לאמוד את נסועת הנהגים ובכך לבטל הסברים חלופיים. השלב השני של המחקר יכלול קבוצות מיקוד. הרכב הקבוצות ייבחר לאור השלב הראשון ובהתאם לסקירת הספרות בנוגע למעורבות של קבוצות מיעוט ברחבי העולם בתאונות דרכים ולמעורבותם של נהגים מהמגזר הלא-יהודי.

המחקר הכמותני הסטטיסטי יאפשר לאמוד ולאפיין את התופעה לאורך זמן, תוך פיקוח על משתנים דמוגרפיים וחברתיים-כלכליים ומשתני חשיפה ולהצביע על תתי הקבוצות בתוך המגזר הלא-יהודי בעלי רמת מעורבות וסיכון הגבוהים ביותר. המחקר האיכותני יעניק תובנות מעמיקות לגבי הגורמים לתאונות דרכים בקרב אוכלוסיית הלא-יהודים ולדרך שניתן להתמודד עמן, על ידי למידה ישירה של עמדותיהם של האזרחים הלא-יהודים והבנה של "ארגז-הכלים" התרבותי שלהם (Swidler, 1986, 2001) והקשר בינו לבין המעורבות בתאונות דרכים. ממצאי המחקר ישמשו בשלבים מאוחרים יותר כר לפיתוח תוכניות התערבות שיותאמו וייחדו למגזר הלא-יהודים בישראל, אשר יגדילו את הסיכוי להצלחת התוכניות ויביאו להקטנת המעורבות בתאונות בקרב מגזר זה.